

50-річний ювілей фольклорного фестивалю

Під патронатом прем'єр-міністра Уряду СР Роберта Фіца в суботу і неділю, 30 і 31 травня 2015 року, в Камійонці Старолубовнянського округу відбувся 50 Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини, який підготували Союз русинів-українців СР, село Камійонка, Пряшівський самоврядний край і Любонянський осередок культури в Старій Любовні (голова організаційного комітету Павло Богдан).

ля конкурсного огляду співацьких груп «Голосе, голосе» мали відбутися в амфітеатрі друга і третя програми – «Гість до дому, Бог до дому» та «Вітайте в Камійонці». Та нависаючі хмари поступово принесли дощ. Як і інде, і в села на Старолубовнянщині все частіше приходять небажаним гостем густі зливи і бурі з великим градом: із-за злив і бур постраждало в суботу вісім сіл поблизу Камійонки.

чі – русько-українського острівця, закинутого далеко в горах аж ген поблизу словацько-угорського кордону недалеко Рожняви.

За рішенням журі конкурсу (Варфоломій Сотак, Яна Любимова та Штефан Матоляк) в категорії дитячих і дівочих співацьких груп переможцем вийшла співацька група «Вородай» з Великого Липника, друге місце зайняла група «Студеночка» з Вільшавиці, а третє – співацька група «Гавранчата» з Лютини. З-поміж жіночих і чоловічих співацьких груп журі визначило переможцем чоловічу співацьку групу «Кичара» з Снини, друге місце зайняла жіноча співацька група «Волянка» з Волиці, а третє – чоловіча співацька група «Поляна» з Кошиць. Лауреатом 27-го огляду стала жіноча співацька група «Барвінок» з Камійонки.

Голова ЦР СРУСР Петро Сокол зачитав вітальні листи, які надійшли організаторам і учасникам фестивалю. Їх надіслали міністр закордонних справ України Павло Клімкін, а також Надзвичайний і Повноважний посол України в СР Олег Гаваші.

У вечірній програмі «Гість до дому, Бог до дому», яка йшла вже під наростаючим дощем, вдалося виступити лише кільком домашнім співацьким групам та гостям, в тому числі співацькій Марії Мачошці, співакові українських народних пісень Петрові Закамароку із Сербії та народному фольклорно-танцю-

▲ Лауреат 27 конкурсного огляду співацьких груп – жіноча співацька група «Барвінок» з Камійонки.

Фестиваль став черговим оглядом діяльності самодіяльних фольклорних колективів, які в сучасному розвивають пісенну, музичну і танцювальну культуру русинів-українців поруч із звичаєвою та стилізованими і осучасненими проявами традиційної народної культури.

Як ми вже писали на сторінках нашої газети, зроджувався фестиваль у далекому 1966 році ще у Старій Любовні. Тоді КСУТ організував його як Фестиваль української естради. Від 1967 року місцем проведення фестивалю стає Камійонка. Правда, постійно доходило до змін назви: Фестиваль малих форм народного співу і танцю (1971), Фестиваль хороших колективів (1972), Фестиваль українського фольклору та хорошого співу (1977 – 1988) і, нарешті, Фестиваль фольклору русинів-українців (від 1990 р.). Між іншим, при колісці фестивалю стояли такі ентузіасти, як культурно-освітній діяч і письменник, довгорічний голова ОК КСУТу в Старій Любовні Іван Вавринчик (1913 – 1993) та уродженець Камійонки, педагог і культурно-освітній діяч Степан Бітнер (1913 – 1994), іменем якого названо одну з програм – конкурсний огляд співацьких груп «Голосе, голосе».

Фестиваль проходить в Будинку культури і в оновленому амфітеатрі Дубне на вишньому кінці села. На відміну від неділі, програму суботнього дня (30 травня 2015 р.) позначила мінлива погода. Піс-

У 27 конкурсному огляді «Голосе, голосе» взяло участь 17 співацьких груп, а саме «Барвінок» з Камійонки, «Гавранчата» з Лютини, «Шамбрінці» з Шамброна, «Пряшівські невісти» з Пряшева, «Яворина» і «Ялінка» з Торисок, «Волянка» з

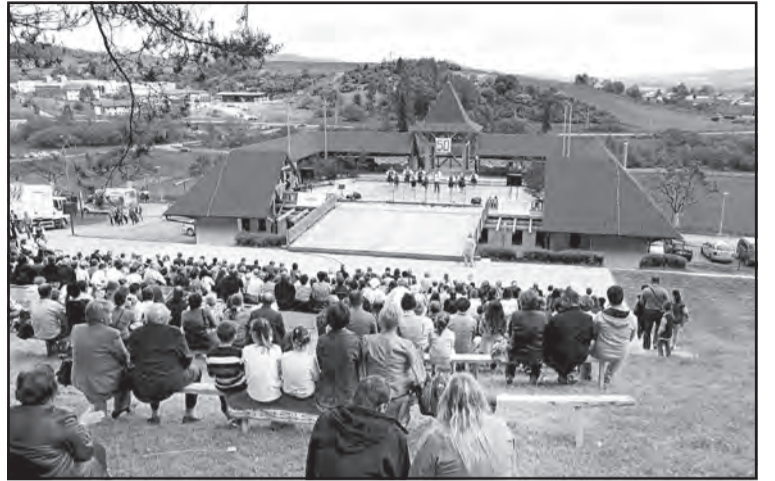
▲ Жовту стрічку 31.5.2015 р. під час відкриття відремонтованого амфітеатру перерізували (на фото зліва): предноста Окружного уряду в Старій Любовні Петро Сокол, голова Пряшівського самоврядного краю Петро Худик, голова Центральної ради СРУСР Петро Сокол та староста Камійонки Юрій Єдинак.

Волиці, «Студеночка» з Вільшавиці, «Кичара» з Снини, «Словінка» з Словінок, «Дуброва» із Зубного, «Тарнавчан» з Трнави при Лабірці, «Вородай» з Великого Липника, «Поляна» з Кошиць і «Бучина» з Па-

валльному колективу «Материнка» із села Кам'яниці Закарпатської області України. Заключна суботня програма «Вітайте в Камійонці» через дощ взагалі не відбулась. Додаймо, що після відкриття програми старостою Камійонки Юрієм Єдинаком голова ЦР СРУСР Петро Сокол з нагоди ювілейного фестивалю вручив дипломи СРУСРу жителям Камійонки – Миколові Митнику, Анні Беньо, Юрію Шмигельові, Анні Сташак, Юрієві Єдинаку, Анні Сильвестер, Ользі Грега та Юрію Ванчикові.

Зігрітий сонцем недільний ранок 31 травня 2015 р. додав більше оптимізму організаторам фестивалю. Після літургії в місцевому греко-католицькому храмі за участю офіційних гостей і фольклорних колективів було покладено вінок квітів до пам'ятника полеглим героям. Після того відбувся похід фольклорних колективів увічненою Камійонкою в амфітеатр.

(Продовження на 2 стор.)

▲ Камійонський амфітеатр у день фестивалю.

61 Свято культури русинів-українців Словаччини

19 – 21 червня 2015 р.
ПРОГРАМА

19 червня 2015 р. (п'ятниця)

- 8.30 – Малювання на асфальті (Дитячий конкурс – пішохідна зона)
- 10.00 – Бесіда з українськими письменниками та відкриття виставки української літератури (Піддुकлянська бібліотека)
- 10.30 – Школа народного танцю (Пішохідна зона)
- 13.00 – Анна Боршовська-Немцова: Перегляд творчості (Відкриття виставки – СНМ-МУК)
- 16.00 – Сватання на Гончарівці (Драматичний колектив села Рятів – СНМ-МУК)
- 17.30 – Живе запрошення (Програма домашніх колективів – пішохідна зона)
- 21.00 – Вітайте у Свиднику (Концерт групи «Роланд» з Чирча – амфітеатр)

20 червня 2015 р. (субота)

- 19.00 – Гайта-віо на конику... (Програма дитячих колективів – амфітеатр)
- 20.00 – Співаночки мої... (Програма з нагоди життєвого ювілею М. Мачошкі)
- 21.15 – Звідки ж то до нас гості прийшли (Програма домашніх та закордонних колективів – амфітеатр)
- 22.45 – Речувати треба знати (Народна розповідка М. Трішова – Араня)
- 23.00 – А буде весело – (Концерт вокально-інструментальної групи «Соколи» та співачки Софії Федина – Україна)

21 червня 2015 р. (неділя)

- 9.00 – Святі літургії в храмах міста Свидника
- 10.30 – Покладання квітів до пам'ятника на Дуклі
- 13.15 – Покладання квітів до пам'ятника у Свиднику та похід учасників Свята до амфітеатру
- 14.00 – І так було... (Програма домашніх колективів – амфітеатр)
- 15.30 – Багатство з рідної груди – (Програма гостей та закордонних колективів – амфітеатр)

В програмі Свята візьмуть участь:

Домашні фольклорні колективи: *Маковиця, Карпатянин, Старишан, Шарішан, Словінка, Єдлінка, Бескид, Порублянка, Куровчан, Магура та ПУЛЬС.*

Дитячі фольклорні колективи з Пряшева, Снини, Свидника та України.

Закордонні колективи з України, Сербії та Хорватії.

Співацька народних пісень Марія Мачошкі та її гості.

Народна розповідка Марія Трішова.

Співацька Софія Федина (Україна).

Вокально-інструментальні гурти: *Соколи (Україна), Роланд (Чирч – Словаччина).*

▲ Частина глядачів.

На фонд газети «Нове життя»

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети.

На фонд газети пожертвували:

Читачі з Пезінки – 20 €

Пожертви на газету і діяльність Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: 2234572/0200

Редакція.

50-річний ювілей фольклорного фестивалю

(Закінчення з 1 стор.)

Кульмінував фестиваль четвертою програмою «Барвінкова Каміонка» в ареалі амфітеатру. Як сказав староста Юрій Єдинак, амфітеатр було відремонтовано на кошти єврофонду в рамках програми транскордонної співпраці ENPI Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна під назвою «Партнерство без границь». Амфітеатр було урочисто відкрито за участю офіційних гостей. Серед глядачів в амфітеатрі були присутні державний секретар Міністерства внутрішніх справ СР Маріан Салонь, депутати Пряшівського самоврядного краю, делегація Союзу русинів-українців Сербії на чолі з Йоакимом Грубеню, приматор Старої Любовні Любомир Томко, архітектор оновленого амфітеатру Любомир Сакала, члени фольклорного колективу «Скеюшан» з Хомутова (предки яких походять з Каміонки). Делегацію працівників культури Закарпатської області України очолює Іван Тужеляк.

Юрій Єдинак та голова Центральної ради СРУСР Петро Сокол висловили вдячність каміончанам, що своєю працею створюють сприятливі умови для проведення фестивалю.

У програмі виступили фольклорний колектив «Барвінок-сенйор»,

дитячий фольклорний колектив «Радість» з Каміонки, фольклорний колектив «Карпатянин-сенйор» та «Пряшівські невісти» з Пряшева, фольклорний колектив «Любовнян» з Старої Любовні, гості з Білорусі – оркестр народних інструментів «Сувенір» і народний ансамбль народної пісні «Харашуха» з міста Молодечно. Сюрпризом для глядачів була музично-танцювальна композиція під назвою «Ой, лене

мый, лене» у виконанні домашнього «Барвінка». Невтихаючи оплески глядачів пожали завжди молода співачка Марія Мачошко та Петро Закамарок з Сербії, який заспівав віночок улюблених українських пісень. Приємною несподіванкою для глядачів був виступ народного фольклорно-танцювального колективу «Материнка» із села Кам'яниця на Закарпатті під керівництвом худож-

▲ Народний фольклорно-танцювальний колектив «Материнка» із села Кам'яниця на Закарпатті.

▲ Фольклорний ансамбль «Любовнян» з Старої Любовні.

нього керівника Марії Коваль-Мазюти, який показав зразки закарпатських народних танців. Справжньою вершиною фестивальної програми (сценарист і режисер всіх програм Ігор Крета, конферансьє Степан Гій) став виступ Піддукляньського художнього народного ансамблю з Пряшева, який після років пошуків свіжими номерами набирає якісно нове обличчя і, напевно, знайде сотні і тисячі вдячних глядачів.

Хочеться вірити, що і фольклорний фестиваль в Каміонці у нинішньому руйнівному світі глобалізації знайде свій правильний шлях на радість і втіху любителів фольклору і традиційної народної культури.

Мирослав ІЛЮК.
Фото автора.

▲ 24.5.2015 р. відзначив своє 80-річчя учитель, громадський діяч Степан Глогинець. З цієї нагоди йому було нагороджено золотою медаллю СРУСР, яку йому 26 травня ц.р. вручив голова Центральної ради Союзу Петро Сокол. Степан Глогинець народився у Збудському Рокитові Гуменського округу. Вчителював у Заваді, Строківі, Колбівцях та Рокитові, пізніше був шкільним інспектором ОНК в Бардієві та учителем в Гажлині. Особливо активним Степан Глогинець був в органах і організаціях КСУТу і СРУСР. Був довголітнім головою ОК КСУТ і кілька виборчих періодів стояв на чолі Регіональної ради СРУСР в Бардієві. Члени Президії Центральної ради СРУСР побажали йому до дальших літ життя міцного здоров'я і життєвого оптимізму.

На фото Мирослава Ілюка: Степан Глогинець (посередині) в колі членів Президії Центральної ради СРУСР.

Презентація в Пряшеві

Невід'ємною складовою частиною культурно-національного життя русинів-українців Словаччини є література. Поети і прозаїки організовані в Спілці українських письменників Словаччини. Наприкінці 2014 року з друку вийшла чергова проза українського письменника Словаччини Василя Даця «Майків капітал». Презентація відбулась в Центрі української культури в Пряшеві 21 травня 2015 року за присутності автора. Дія твору ретроспективно повертає читача в минувшину. Головний герой Михайло Стеранка після повернення з Америки наївно вірить, що розбагатіє, стане фабрикантом і змінить в рідному краї все навколо за американським прикладом.

Йосиф Шелепеч разом з ďalшими літературними критиками та учасниками презентації узгодились на думці, що нова проза Василя Даця є кроком вперед у творчих пошуках автора.

22 травня 2015 р. презентація книжки В. Даця відбулась також в Клубі Регіональної ради СРУСР в Кошицях.

Комісія Літературного фонду на своєму черговому засіданні 25 травня в Братиславі прийняла рішення нагородити Василя Даця за книжку «Майків капітал» Премією імені Івана Франка. Премію буде вручено в урочистій атмосфері 10 червня 2015 року в Братиславі.

-мі-

▲ Виступає Василь Дацей, вправо – Йосиф Шелепеч.

Новий вимір літературних взаємин

Нова обстановка не тільки вимагає, але і сама приносить новий вимір у літературні взаємини. В сучасному зацікавленні Україною неабияке, а це торкається і щодо пізнання української культури, в тому числі й літератури. Україна намагається адекватно відповідати на таке зацікавлення.

Колишній міністр закордонних справ Чеської Республіки Карел Шварценберг у Києві на «Книжковому Арсеналі» представив перший український переклад книжки Вацлава Гавела «Листи до Ольги» у перекладі Тетяни Окопної та Ігоря Мельниченка. У цьому зв'язку пан Шварценберг на запитання: «Як ви гадаєте, якою була б реакція Вацлава Гавела на російську агресію проти України?» для газети «День» (№ 78/2015) сказав: «Гадаю, якщо сьогодні він був би живим, то активно підтримав би Україну. Адже Вацлав Гавел завжди намагався протистояти агресорам і допомогати тим, хто в скруті».

У львівському видавництві «Видавництво Старого Лева» нещодавно вийшов переклад роману чеського письменника Патрика Оуржедніка «Європеана». Коротка історія двадцятого століття. Автор перекладу – Олексій Севрук.

Ця експериментальна проза балансує на межі художньої оповіді та есеїстики. Властимі Гарл у післямові «Фікція реальності, чи реальність фікції?» пише: «Постмодерна естетика Оуржедніка служить інтересам гуманістичного свідчення про людину і про людство у ХХ столітті, у столітті, сповненому очікувань, проте найбільш вбивчому в людській історії. Тим, кому авторське перелічування загублених солдатів на кілометр здаватиметься цинічним, а його опис людських страждань не дуже гуманістичним, нагадаємо, що головним завданням гуманізму є окреслення негуманізму. У цьому контексті на думку спадає поняття, яким часто оперують у модерній та постмодерній літературі, а саме – розчарування. Різниця лиш у тім, що у випадку Оуржедніка маємо відчуття, що йдеться про щось не-особисте, над-особисте, про розчарування самої епохи, про активне саморозчарування західного суспільства».

Література, звичайно, має провокувати. Патрик Оуржедник у своєму романі це і робить. Український літературознавець Дмитро Дроздовський отакими словами характеризує це видання: «Історія Європи ХХ – початку ХХІ століть, написана на ста шістдесят сторінках, – це вже провокація. Патрик Оуржедник – справжній інтелектуальний терорист, який може легко роздратувати істориків і культурологів, інтелектуалів чи представників академічних середовищ. Вони навряд чи отримають задоволення від такого нарративу – у край зібганого, іронічно-парадоксального, подеколи снобістського. Ця історія – на виклад усього згідно з хронологією, а передусім «роман», написаний у стилі «100 запитань, які Ви б поставили ХХ століттю, але з невідомих причин боялися це зробити».

Хочеться нагадати, що переклад цієї книги здійснено за підтримки Міністерства культури Чеської Республіки. Ми вже неодноразово підкреслювали, що чеським прикладом можна скористатись у Словаччині, але і в Україні.

Ще одна новина. «З історії української культури» – так називається методичний підручник, який для студентів-українців вийшов в Університеті імені Масарика в Брно. Автор підручника – професор Дануша Кшіцова – наближує головні події в історії українського театру, музики, образотворчого мистецтва.

Ось бачите, у чехів розвиток взаємних літературних відносин пішов швидкими темпами уперед, у словаків воно набагато гірше, правда, на їхню шкоду.

Іван ЯЦКАНИН.

Фінішує підготовка Свята у Свиднику

26.5.2015 р. під головуванням Петра Сокола відбулось чергове засідання Президії ЦР СРУСР, на програмі якого була підготовка 61 Свята культури русинів-українців Словаччини у Свиднику (19 – 21 червня 2015 р.), 50 Фестивалю фольклору русинів-українців Словаччини в Каміонці (30 – 31 червня 2015 р.), оцінка 54 Фестивалю драми і художнього слова ім. О. Духновича в Пряшеві та інші поточні питання.

Голови регіональних рад Союзу інформували про здійснення регіональних конкурсних оглядів народних пісень «Маковицька струна». В інтересі дальшого піднесення рівня «Маковицької струни» Президія вийшла з пропозицією встановити вузьку співпрацю із регіональними осередками культури. У зв'язку з цим додаємо, що з-поміж понад 200 учасників регіональних конкурсних оглядів в цьому році пройшли відбірковими колами в 6 регіонах 36 співаків, які візьмуть участь в 43 огляді народних пісень «Маковицька струна» в Бардієві 27 – 28 листопада і в Пряшеві 29 листопада 2015 р.

Ред.

▲ На фото П. Сивака: матуранти після 50 років. Сидять (зліва): Степан Шлепецький, Іван Бірчак, Ян Родак.

ЗУСТРІЧ МАТУРАНТІВ ПІСЛЯ 50 РОКІВ

У передостанню травневу п'ятницю ц. р. у Гімназії ім. героїв Дуклі в Свиднику зійшлися ми – випускники III-го Б класу, тоді ще Середньої загально-освітньої школи. Ішов 1965-ий рік. У таку ж саму уквітчану весняну пору, але іншого століття і тисячоліття, ми – 31 матурант зі свіжими свідоцтвами, повні натхнення і великих сподівань, з розправленими крилами стояли на порозі нашого дорослого життя. Готові полетіти високо і далеко. Майже всі ми поступили у високі школи і 22 з нас їх успішно закінчили. Багато з нас стали визнаними спеціалістами у своєму фаху. І це сталося тоді, коли вже сильно резонувало недобррозуміле застереження: та де ся достанеш з українською школою!

Про все це, про нашу юність, школу, родину, працю, про прожиті десятиліття ми згадували в цей день. Наша зустріч проходила у тому ж самому приміщенні, на тих самих місцях у класі, де ми колись навчалися три роки. Зійшлося нас 21 колишній студент і двоє запрошених колишніх наших учителів. На початку зустрічі ми минутою тихо згадали нашого класного керівника Михайла Поповича, інших наших учителів і чотирьох однокласників, які вже відійшли у вічність.

Нас, матурантів 1965-го року, прийшов привітати теперішній директор гімназії Ян Родак. Він нам розповів про сучасні успіхи і проблеми школи, в якій у 9 класах навчається 280 студентів. Від нього ми довідалися, що зараз у школі ні українська, ні русинська мови не вивчаються, а з азбукою мають можливість познайомитися лише ті студенти, які обрали собі російську мову як другу обов'язкову іноземну мову. Директор нас провів по нашим серцям милих коридорах і, не без гордості, показав нам нові навчальні лабораторії.

На зустрічі в колишньому нашому класі всі добрим словом згадували свої свідницькі шкільні роки, учителів, підготовленість до успішного навчан-

ня у вузах. Михайло Сідор за своїх колеґ – інженерів похвалив їх солідну підготовку з математики і фізики.

Присутній на зустрічі Степан Шлепецький, найстарший (83) наш колишній учитель української мови, хвалив нас як своїх учнів. Професор Іван Бірчак нас приємно здивував тим, що навіть після півстоліття він майже всіх нас впізнав з першого погляду. Прозрадив, що завжди з радістю заходив у наш клас, бо там знаходив багато вдячних і уважних слухачів. Порадував і розвеселив нас, коли сказав, що додатково всім нам поліпшує оцінку з фізики.

Про веселі пригоди тих далеких часів ми більше розповідали пізніше за святковим столом. Там при спогадах про минуле ми всі помолоділи на п'ять десятиліть. Не дивлячись на сивину на голові і морщини на лиці, в очах у всіх запалав молодечий вогник.

Години в цей день пролетіли незвичайно швидко, раптом настав вечір, треба вже розходитись, а тут хтось попередив, що буде ганьба, коли ми розійдемося без співу. Заспівали кілька співаків з нашого давнього шкільного репертуару. А тут ще Таня Новак-Жіра попросила дозволу продекламувати вірша. Всі погодились, і Таня нас всіх дуже приємно здивувала високохудожньою емоційною декламацією вірша «Мені тринадцятий минало...», який вона пам'ятає ще зі студентських часів. Ми стоячи подякували їй натхненими оплесками.

Прощання тривало довго, обійми протяглися, бо були кількаразові.

Всі ми погодились зустрітись знову вже через три роки, коли наша школа завершить 70 років свого існування. Всі ми обіцяли обов'язково прийти на цю нашу наступну зустріч. Ніхто з нас у ті хвилини навіть думки не допускав, що може бути й інакше.

За підготовчу групу зустрічі: МУД-р Марія Родак-Блиха, ЮД-р Йосиф Панчак, Инж. Степан Котулич.

22 травня ц.р. в Словацько-українському центрі – Центрі української культури в Пряшеві було відкрито чергову виставку картин. На цей раз глядачі мають можливість ознайомитись з роботами словацької художниці Маріти Решовської. Від імені організаторів представив художницю заступник голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан. Художниця розповіла про свій творчий шлях і про творчі пошуки. В сучасному авторка займається композиціями, які нагадують їй прожиті події, символізують духовне начало життя і спонукають до охорони фауни. На фото Мирослава Ілюка: під час відкриття виставки.

Вітаємо з життєвим ювілеєм (Іванові Лабі – 75)

3 червня 2015 р. минає 75 років з дня народження культурно-освітнього і громадського діяча, чільного представника Союзу русинів-українців СР Івана Лабі. Широка громадськість знає його як одного з організаторів культурно-освітньої діяльності на Снинщині і Гуменщині, цінує його працю в органах і організаціях СРУСР.

Іван Лаба народився 3 червня 1940 р. у Вираві Меджилабірського округу в селянській сім'ї. Середню освіту здобув 1957 р. в Меджилабірцях. Закінчив Інститут у справах національних комітетів Міністерства внутрішніх справ і життєвого середовища Словаччини (1985 – 1988). В 1961 – 1965 рр. учителював у селі Гостовиці Снинського округу.

Від 1.1.1965 р. працює методистом, завідувачим відділенням народної художньої творчості, а від 1969 р. – директором Округового осередку культури Гуменського округу. Від 1.5.1985 р. призначений завідувачим відділом культури Округового національного комітету в Гуменному. Після реорганізації округних національних комітетів в Словацькій Республіці переходить на роботу в новозаснований Округний уряд в Снині і працює у відділі шкільництва і культури (1991 – 2000).

Іван Лаба – організатор і художній керівник танцювальних фольклорних колективів в селах Гостовиці і Пихні Снинського округу. Створив цілий

ряд сценаріїв, програм фестивалю культури і спорту в Меджилабірцях, районних фольклорних свят культури руси-

нів-українців СР в селах Убля, Улич, Пихні, Снина, «Ватра ім. Анці Ябур» в Стаціні Снинського округу, Зубне, Руська Поруба Гуменського округу, Підгородь Собранецького округу, в яких місцеві українські національні риси поєднав з технічною вимогливістю і сценічним ефектом. Водночас Іван Лаба – один з організаторів Фестивалю драми і художнього слова ім. Олександра Духновича в Меджилабірцях та Фестивалю духовної пісні в Снині.

В Снинському округу сприяв збереженню народних культурних пам'яток архітектури – дерев'яних церков в селах Тополя, Руський Потік, Улич-Криве, Ялова, Кальна Розтока, Грабова Розтока.

В 1990 – 1994 рр. Іван Ла-

ба – голова Регіональної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки в Гуменному, а в 1999 – 2009 рр. – голова Центральної ради СРУСР в Пряшеві.

Поруч з тим – він член Ради Уряду СР у справах національних меншин та етнічних груп (1999 – 2009), член Міжурядової словацько-української комісії з питань національних меншин, шкільних, культурних та наукових контактів (1999 – 2009), член Президії Світової федерації українських лемківських об'єднань, а в 2010 – 2012 рр. – голова СФУЛО, член Президії Європейського конгресу українців (від 2005 р.).

Іван Лаба нагороджений Міністерством культури СР званням Заслуженого працівника культури (1989). Президентом України нагороджений орденом за заслуги III ступеня (2006).

Міжнародний Академічний Рейтинг «Золота Фортуна» в Києві нагородив його медаллю «Честь. Слава. Труд» IV ступеня (2004). Нагороджений відзнакою Управління культури Закарпатської облдержадміністрації (2010).

З нагоди життєвого ювілею бажаємо нашому ювілярові міцного здоров'я, життєвого оптимізму і витривалості на культурно-освітній і національно-культурній ниві.

На многа і блага літа!
Мирослав ІЛЮК.

З книжками у побратимів

Кінцем минулого тижня обласний центр Закарпаття – Ужгород жив також книгою та книговиданням.

У Закарпатській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Федора Потушняка відбувся круглий

нальної спілки письменників України». У ході роботи круглого столу взяла участь і делегація Спілки українських письменників Словаччини.

Обидві сторони, крім звітування, прийшли й з но-

▲ Частина учасників круглого столу перед Закарпатською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. Ф. Потушняка.

стіл «Про можливості і перспективи угоди про творчу співпрацю між Спілкою українських письменників Словаччини та Закарпатською організацією Націо-

▲ Зв'язки між Закарпатською організацією Національної спілки письменників України та Спілкою українських письменників Словаччини позитивно оцінила і генеральний консул Словаччини в Ужгороді пані Янка Буріанова.

▲ Письменники Василь Дацей і Юліус Панько виступають на книжковому фестивалі «Книга-фест 2015» в Ужгороді.

ними конкретними конструктивними пропозиціями. Йшлося, наприклад, про налагодження зв'язків між бібліотеками, школами, науковими закладами обох держав. Говорилось і про проведення двосторонніх книжкових фестивалів (в Закарпатті та у Пряшівському краї), але також про добросусідські відносини письменників зі школами. Цьому мають відповідати й конкретні видавничі проекти.

Генеральний консул Словаччини в Ужгороді Янка Буріанова заявила, що підписана угода про творчу співпрацю приносить свої результати – поширює, поглиблює пізнання про культурні надбання обох народів.

В рамках круглого столу відбулася презентація роману Василя Дацея «Майків капітал» та збірки оповідань «Вимріяна подорож» Юліуса Панька.

В Ужгороді проходила і книжкова виставка «Книга-фест 2015». Тут відбулась і презентація роману «Смерть міністра» словацького письменника Любоша Юріка, який минулого року видав в українському перекладі ужгородське видавництво «TIMPANI».

Дводенна книжкова виставка завершилась оголошенням і врученням призів за кращі книжкові видання.

Юрій Ватащин

3 Праги надійшла смутна звістка: під час перебування в столиці Чехії 8.5.2015 р. раптово помер колишній член улюбленого Піддукланського українського народного ансамблю (тепер Піддукланський художній народний ансамбль) в Пряшеві, танцюрист Юрій Ватащин.

Народився він 24.10.1939 р. у Вираві Меджилабірського округу. Основну школу відвідував у рідному селі. Його талант і по-тяг до танцю підхопила вчителька Софія Дзуренда, яка в той час вчителювала у Вираві. Згодом він навчався в Середній економічній школі в Пряшеві. В той час при ЦК КСУТі працював гурток танцю, яким керував Юрій Прохазка. Юрко зголосився і став його членом. Завойовував перші місця на різних змаганнях.

Деякий час Юрій працював службовцем, але постійно мріяв вивчати хореографію. Хоч мрія не збулася, проте потяг до танцю його не покидає. 10 листопада 1958 року стає членом танцювального колективу Піддукланського українського народного ансамблю УНТ. Художній керівник і хореограф Меланія Немцова відкрила його здібності і він став опорою, солістом танцювального колективу. Дуже йому допомогла праця з визначними хореографами, такими як Юрай Кубанка та Штефан Носаль.

З ансамблем Юрій Ватащин виступав не лише у різних куточках колишньої Чехословаччини, але і за її межами – Франції, Голландії, Австрії, Швейцарії, Великобританії, Канаді, Німеччині, США, на Закарпатті та інше. Глядачі назавжди запам'ятали його блискучо виконані розножки, якими він завойовував світ...

Танцювальному мистецтву він присвятив двадцять три роки життя, проте і після виходу на пенсію він працював в УНТ на організаційно-пропагандистському відділі.

-мі-

Анна Кмець

У четвер, 21.5.2015 р., після довготривалої хвороби в Пряшеві померла Анна Кмець.

Анна Кмець (дівочим прізвищем Пештик) народилася 2.8.1941 р. в Ублі Снинського округу. Її життя було тісно пов'язане з Українською студією Чехословацького радіо в Пряшеві, де вона працювала на економічному відділі.

Анну Кмець поховано за церковним обрядом в Пряшеві 26.5.2015 р. на прашівському цвинтарі Кальварія.

-мі-

Премії за українську літературну творчість

25.5.2015 р. в Літературному фонді в Братиславі відбулась оцінка творчих жнив українських письменників і перекладачів Словаччини за 2014 рік. Члени комісії вирішили нагородити Премією ім. Івана Франка Василя Дацея за прозу «Майків капітал». Премії Літературного фонду одержать Юліус Панько за збірку оповідань «Вимріяна подорож», Сергій Макара за збірку оповідань «Я вирис у Карпатах» та Сва Олеар за збірку оповідань «Акорди днів». Значним здобутком є також художні переклади Івана Яцканина. Він отримає Премію ім. Івана Франка за переклад на українську мову роману Любоша Юра «Смерть міністра».

Премії будуть вручені 10 червня 2015 р. в Братиславі.

-мі-

Цікаве... і повчальне

Газета «Hospodárske noviny» від 25.5.2015 р. (число 97) принесла читачам подарунок – «... unikátny darček. Veľká meta nárečí». Але вкладка «priloha» в газеті має надпис: «Kde sa ako hovoriť: nárečia v Slovenskej republiky». Вкладка наводить карту Словаччини кольорово, розділену за діалектом на Західну, Середню і Східну Словаччину, де наведено лише діалекти словацької мови.

Отже, надписи взаємно собі суперечать, бо на Словаччині існують і діалекти національних меншин – русинсько-української, мадярської і т.п. Карта вводить читача в обман, так як це сталося мені. У сусідстві маю чесного шарішана (словака), який з картою в руці підходить до мене і говорить: «Vidiš, na východe husnakoč už ňit, skaraľi!», що має значення – «вухунулі». Дійсно, те, що робиться з русинами-українцями на Словаччині, хоть би назвав національним геноцидом.

Перед роком я лікувався у Вишніх Гагах (Татри). У приміщенні зі мною лежав і 57-річний інженер з Тренчина. На його запитання «odkiaľ ste» я йому відповів: «z východu», найвідсталішої частини Словаччини, там «žijú už len Rusíni (Українці)». Він здивовано подивився на мене і сказав: «To som nevedel, že na východe žijú Rusíni.»

Словаки не хочуть про меншини говорити. І гармонія майорити і меншин їм байдужа.

М. ДУЙЧАК.

«Скеюшан» відзначив 25-ліття

У 1990 році хомутовські русини заснували фольклорний колектив «Скеюшан», репертуар якого повністю побудований на традиціях їх предків. В короткому часі «Скеюшан» став найуспішнішим фольклорним колективом національних меншин в Чехії, а у 1999 році навіть лауреатом престижного Міжнародного фольклорного фестивалю у м. Стражніца.

Ближче про минувшину і сучасність колективу присутні мали можливість познайомитись на концерті з нагоди 25-річчя ансамблю, який відбувся в селищі Іркові неподалік Хомутова 15 травня ц.р.

Ансамбль зберігає і примножує пам'ять про походження своїх предків. У 1947-48 роках 112 сімей із села Скеюш кол. Темешварської жупи у Румунії переселилися в с. Троскотовіце Зноємського округу та м. Хомутов у Чехії – на місця виселених німців. Їх предки в середині 19 століття прибули у Скеюш із

двох руських дротарських сіл Спиша – Орябини та Камйонки. В новому середовищі переселенці із Скеюша зберегли свою «руську віру» та рідну орябинсько-камйонську говірку.

На початку концерту керівниця «Скеюшана» К. Романякова зачитала звіт про діяльність колективу у 2014-2015 роках, тобто за останні півтора року. На цей раз «Скеюшан» на сцені продемонстрував робочий звичай косинця та сушіння сіна. Все було природно і переконливо. У виконанні хору «Скеюшана» зі сцени прозвучали майже усі пісні його репертуару.

Почесним гостем святкування була заслужена артистка Словацької Марія Мачошко, яка у музичному супроводі акордеоніста Ігоря Крети подарувала «Скеюшанам» віночок своїх найпопулярніших пісень. Кожну з них весь зал співав разом із співачкою.

Ігор Крета (уродженець Орябини) прибув у Хомутов із своєю дочкою та внучкою, аби наочно показати їм, як треба любити і

шанувати рідний фольклор. Від імені Центральної ради СРУСР він передав «Скеюшанові» Почесну грамоту з подякою за його великий внесок в пропаганду рідної народної культури.

Микола Мушинка на просьбу Катерини Романякової декорував 25 найзаслуженіших членів «Скеюшана» золотими медалями. А чому саме йому дісталась така честь? У 1974 році він провів ґрунтовне дослідження фольклору переселенців орябинсько-камйонського походження у Троскотовіцах та Хомутові, а результати свого дослідження оформив у 700-сторінковий машинописний антологічний фольклору, яка і по сей день служить «скеюшанам» основним джерелом їх програм.

На зворотній дорозі додому Марія Мачошко за супроводу на акордеоні Ігоря Крети в Домі національних меншин в Празі дала одногодинний концерт, який глядачі прийняли сердечними оплесками.

Ред.

Календар

1. 6. 1095 р. – помер печерський праведник, перший відомий лікар Русі-України святий Агапіт (920).

2. 6. 1955 р. – помер закарпатськоруїнський поет Юрій Гойда (60). Народився 15.3.1919 р.

3. 6. 1545 р. – народився поеміст Іван Вишенський (470). Помер після 1620 р.

3. 6. 1940 р. – народився у Вираві Меджилабірського округу громадсько-культурний діяч, член Президії Центральної ради СРУСР Іван Лаба (75).

4. 6. 1775 р. – остаточне зруйнування Запорозької Січі (240).

4 – 5. 6. 1955 р. – відбулося в Меджилабірцях Перше свято пісні і танцю українського населення Чехословаччини (тепер Свято культури русинів-українців Словацької Свідники) (60).

5. 6. 1875 р. – народився чеський поет Станіслав Костка Нойман (140). Помер 28.6.1947 р.

6. 6. 1875 р. – народився німецький письменник Томас Манн (140). Помер 12.8.1955 р.

6. 6. 1890 р. – народився в Шариському Ястрабі Старолубовнянського округу громадський діяч Петро Жидовський (125). Помер 25.11.1947 р.

9. 6. 1870 р. – помер англійський письменник Чарлз Дікенс (145). Народився 7.2.1812 р.

10. 6. 1905 р. – народився словацький поет і прозаїк Франтішек Гечко (110). Помер 1.3.1960 р.

11. 6. 1995 р. – померла чеська перекладачка української літератури Властимила Абжолтовська (20). Народилася 1.10. 1904 р.

12. 6. 1860 р. – помер шкільний діяч, публіцист, старший брат Адольфа Добрянського Віктор Добрянський (155). Народився в Рудльові Воронівського округу в 1816 р.

12. 6. 1990 – помер художник і педагог Адальберт Борецький (25). Народився 14.11.1910 р. в Ублі Снинського округу.

12. 6. 1965 р. – помер учитель, гро-

мадський діяч Михайло Лихвар (50). Народився 9.11.1914 р. в Камйонці Старолубовнянського округу.

15. 6. 1930 р. – народився в Бодружалі Свидницького округу правник, громадський діяч Степан Ванчишин (85). Помер 2.2.1984 р.

17. 6. 1925 р. – засновано культурно-освітній осередок нашого населення – Руський дім в Пряшеві (90).

18. 6. 1920 – народилася в Орябині Старолубовнянського округу українська письменниця і художниця, авторка збірок оповідань «Сто сім модних зачісок», «Апартамент з вікном на головну вулицю», «Шинок з лелечим гніздом» Ева Бісс (95). Померла 28.7.2005 р.

19. 6. 1205 р. – загинув Галицький князь Роман (810).

20. 6. 1895 р. – народився в селі Дячів Сабінівського округу педагог, літератор, історик літератури Денис Зубрицький (псевд. Торисин) (120). Був учителем, а згодом директором Пряшівської руської горожанської школи. Відомий як художник і публіцист, що написав кілька розвідок з історії закарпатської літератури. Один з небагатьох літераторів Східної Словацької, який поряд з «язичієм» писав і українською мовою. Свої поезії та прозові твори друкував на сторінках закарпатських і прашівських періодичних видань – га-

зет «Наш рідний край», «Віночок», «Пчблка», «Русское слово», в календарях і літературних альманахах «Просвіти». Помер 15.4.1949 р.

26. 6. 1930 р. – народився в Кленовій Снинського округу громадсько-культурний діяч, дипломат Іван Юда (85).

27. 6. 1965 р. – помер педагог, мовознавець Василь Латта (50). Народився 29.12.1921 р. в Пчоліно-му Снинського округу.

28. 6. 1945 р. – народився священник, церковний діяч, викладач Православного богословського факультету Пряшівського університету Петро Корманик (70).

29. 6. 1905 р. – народився в Ленартові Бардіївського округу громадсько-політичний діяч, командир партизанського загону «Липа» Іван Демко (110). Помер 23.3.1984 р.

29. 6. 1900 р. – народився французький письменник Антуан Сент-Екзюпері (115). Помер 31.7.1944 р.

29. 6. 1945 р. – возз'єднання Закарпатської України з Україною (70).

29. 6. 1995 р. – помер педагог, громадсько-культурний діяч, колишній директор Української студії Чехословацького радіо в Пряшеві Михайло Кантуляк (20). Народився 23.8.1919 р. в Рокитівцях Меджилабірського округу.

Не забути нам ніколи

*Слава вам, герої миру,
які в боях життя кляли.
Про подвиги ваші й віру
не забути нам ніколи.*

*Слава, слава вам, герої,
за свободу слава вам.
Ви послі наші у зброї –
принесли мир, щастя нам.*

*Скільки крові, болю, жалю
ви пронесли, протерпіли.
Я ще добре пам'ятаю,
як ворога всюди били.*

*Чорна земля притулила
всіх полеглих у боях,
яких часто хоронила
вас, герої, і ваш шлях.*

*Ніколи не забудемо,
скільки страждань ви знесли.
На сторожі миру будемо,
щоб прапор його в майбуття понесли.*

Франтішек БОРИЦЬ.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 65. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 € Štvrtročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlač@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slowart-gtg.sk. Počítačová sazba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2015.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 65. Головний редактор Мiroslav Iljuk. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Прешів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.